

Zbigniew Jarosiński

ZSRR : Polsko-radzieckie sympozjum w Moskwie o współczesnej literaturze polskiej

Biuletyn Polonistyczny 20/4 (66), 104-107

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nia i romantyzmu. Prof. H. Markiewicz (PRL), który reprezentował sekcję drugą, podkreślił interdyscyplinarny charakter jej obrad, do najważniejszych dyskutowanych zagadnień zaliczając problem odmiennego rozwoju realizmu w Rosji i innych krajach słowiańskich, a także sprawy związane z funkcją i recepcją dzieł sztuki realistycznej. Prof. J. W. Bogdanow (ZSRR) - reprezentujący sekcję trzecią, o najszerszym chyba wachlarzu tematów do przedyskutowania - podkreślił, że w centralnym punkcie rozwoju kultury socjalistycznej znajduje się walka z faszyzmem; stwierdził ponadto, że dialektyka między tym, co ogólne, a tym, co szczegółowe, jak również między tym, co narodowe, a tym, co międzynarodowe, stanowi w literaturach różnych krajów interesujący temat do dalszych badań. Wszyscy trzej referenci zwrócili uwagę na dużą efektywność rozmów "przy okrągłym stole", potwierdzających słuszność podjętego eksperymentu.

Referaty wygłoszone w czasie obrad zostaną prawdopodobnie wydane w osobnej publikacji.

Ponieważ zatwierdzony przez UNESCO program badań nad kulturami słowiańskimi może być przedłużony - jak się przewiduje - tylko do r. 1980, z inicjatywy krajów wschodnioeuropejskich powołano do życia w dniu 28 października 1976 r. - pod patronatem UNESCO - Międzynarodową Asocjację do Spraw Badania i Upowszechniania Kultur Słowiańskich, z siedzibą w Paryżu. Jej prezydentem wybrany został prof. D. F. Markow (ZSRR).

Dietrich Scholze

(tłum. A. Sądoliński)

ZSRR

POLSKO-RADZIECKIE SYMPOZJUM W MOSKWIE O WSPÓŁCZESNEJ LITERATURZE POLSKIEJ

W dniach 23-24 listopada 1976 r. odbyło się w Moskwie sympozjum nt. "Literatura polska na etapie kształtowania się wspólnoty literatur

socjalistycznych", zorganizowane przez Instytut Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR oraz Instytut Badań Literackich PAN. Było to kolejne z długiego cyklu wspólnych polsko-radzieckich przedsięwzięć naukowych (konferencji oraz zbiorowych wydawnictw), których celem głównym jest prześledzenie związków między literaturą polską a literaturą rosyjską i radziecką: zobrazowanie powiązań zarówno opartych na wpływach i zależnościach, jak mających charakter typologiczny, oraz ukazanie ich na tle ogólniejszym, mianowicie w obrębie przemian literatury europejskiej lub, gdy mowa o zjawiskach powojennych, w kontekście problemowych, tematycznych i stylowych wspólnot, jakie zarysowują się w literaturach krajów socjalistycznych.

Stronę polską reprezentowali na sympozjum: prof. dr M. Klimowicz, doc. R. Górski i dr Z. Jarosiński – z Instytutu Badań Literackich, oraz prof. dr H. Markiewicz, prof. dr M. Stepień, mgr Z. Bauer i mgr W. Próchnicki – z Uniwersytetu Jagiellońskiego i doc. W. Nawrocki – z Uniwersytetu Śląskiego.

Bogaty program konferencji obejmował wystąpienia reprezentujące różnorodne typy zainteresowań teoretycznych, historycznoliterackich i komparatystycznych. Jeden z jego nurtów głównych wyznaczała problematyka realizmu socjalistycznego jako koncepcji teoretycznej (a więc zespołu kategorii badawczych służących do opisu procesu historycznoliterackiego) i programu artystycznego (a więc sumy postulatów wobec literatury) oraz odrębności literatury socjalistycznej w stosunku do innych dążeń, "metod twórczych" czy estetyk.

Tych kwestii dotyczyły bezpośrednio referaty: H. Markiewicza "Uwagi o spornych problemach realizmu socjalistycznego" – przynoszący krytyczny rozbiór zasadniczych tez formułowanych obecnie przez teoretyków radzieckich, D. F. Markowa "Etap współczesny i perspektywy rozwoju teorii realizmu socjalistycznego" – dokonujący przeglądu zainteresowań w tym zakresie w różnych krajach i broniący przydatności pojęcia realizmu socjalistycznego, J. W. Bogdanowa "O kształtowaniu się i rozwoju nowego typu wspólnoty literatur krajów socjalistycznych, W. A. Choriewa "Narodowe i międzynarodowe w rozwoju literatury socjalistycz-

nej w Polsce", S. A. Szerłaimowej "Rola krytyki we współczesnym procesie literackim", I. K. Gorskiego "Rzeczywistość socjalistyczna i rozwój świadomości artystycznej".

Dla wszystkich tych wystąpień znamieną była niezgoda na sztywne i doktrynerskie teorie realizmu socjalistycznego, znane z lat dawniejszych. Przeciwstawiono im koncepcję literatury socjalistycznej jako, po pierwsze, zasadniczo wielostylowej, estetycznie otwartej i synkretycznej oraz zdolnej zasymilować różnorodne wzory artystyczne, jakie wypracowane zostały w obrębie realistycznych kierunków w sztuce; po drugie, narodowo zróżnicowanej, tzn. łączącej w sobie aspekt ponadnarodowy, wynikający z internacjonalnego charakteru ideologii socjalistycznej, w której literatura ta znajduje swe światopoglądowe oparcie, z silnym zakorzenieniem w narodowej tradycji literackiej i kulturalnej.

Na cykl w dużej mierze odrębny składały się referaty poświęcone problematyce przemian i wybranych zjawisk polskiej literatury powojennej. Należały doń: M. Stępnia "Główne programy literatury socjalistycznej w Polsce po roku 1945", W. Nawrockiego "O problemach świadomości współczesnej prozy polskiej", E. Z. Cybienko wypowiedź o periodyzacji i rozwojowych dominantach polskiej literatury powojennej, wystąpienia W. P. Wiediny oraz A. G. Piotrowskiej na temat głównych tendencji polskiej prozy lat ostatnich, W. J. Tichomirowej "Patriotyczne i internacjonalne tradycje we współczesnej poezji polskiej", Z. Jarosińskiego "Przemiany polskiej myśli literackiej w latach 1945-1949", W. Próchnickiego "Marksistowska krytyka literacka w Polsce w latach 1945-1956", Z. Bauera "O marksistowskiej krytyce literackiej w Polsce Ludowej po 1956 r."

Konferencja przyniosła ponadto szereg referatów dotyczących problematyki związków literackich oraz recepcji twórczości polskiej na gruncie radzieckim. T. P. Agapkina mówiła o współzależnościach literatury polskiej i radzieckiej po r. 1945, J. W. Staniukowicz - o wkładzie polskiej nauki o literaturze do dorobku myśli literaturoznawczej krajów socjalistycznych, E. Bielawska - o prowadzonych w Polsce badaniach nad polsko-radzieckimi powiązaniem literackimi, S. W. Klementiew - o wypowiedziach polskiej krytyki na te-

mat prozy radzieckiej, S. A. Spass – o recepcji twórczości Jarosława Iwaszkiewicza w ZSRR, W. I. Occheli – o literackich związkach polsko-gruzyńskich, a B. G. Barsegian – o związkach ormiańsko-polskich.

Wybór materiałów sympozjum ukazać się ma w książce zbiorowej w 1979 r. w Moskwie. Obejmie ona referaty poświęcone problematyce myśli literackiej, a więc z jednej strony – kwestiom realizmu socjalistycznego i teoriom rozwoju literatury socjalistycznej, z drugiej – dziejom powojennym krytyki literackiej i koncepcji programowych w Polsce, a ponadto część wystąpień komparatystycznych.

Dr Zbigniew Jarosiński

PRACE POLONISTÓW BIAŁORUSKICH

Literatura białoruska w swoim rozwoju związana była z literaturą rosyjską, polską, ukraińską – i dlatego naukowcy białoruscy zagadnieniom stosunków i związków literackich oraz kulturalnych udzielają coraz więcej uwagi, widząc w nich czynnik ułatwiający lepsze zrozumienie wzajemne narodów i ich zbliżenie. I to właśnie stanowi myśl przewodnią prac naukowych wielu badaczy.

Wśród tych prac wymienić należy przede wszystkim książki: "Michał Fiedarouski" J. Sałamiewicza, "Słowa pra Syrakomlu" ("Słowo o Syrakomli") oraz "Daroha u sto hod" ("Po stu latach") K. Cwirki, "Stupieni rostu" ("Etapy rozwoju") W. Kazberuka, "Tajamnicy starażytnych schowiszczau" ("Tajemnice starożytnych księgozbiorów") A. Maldzisa, "Wytoki. Upływy. Paskoranaść" ("Źródła. Wpływy. Przyspieszenia") W. Kowalenki oraz "Zmienliwaje i spradwiecznaje" ("Zmienne i odwieczne") W. Gapowej.

Książka "Michał Fiedarouski" wyszła z druku w 1972 r. Ta monografia życia i twórczości niestrudzonego badacza nieprzebranych skarbów ludowej kultury białoruskiej, autora wielotomowego dzieła "Lud białoruski", ukazuje całokształt wielkiego jego wysiłku oraz zasług dla historii folklorystyki białoruskiej. Autor przytacza niemało liczb charakteryzujących